ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»

ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФІЇ, ІСТОРІЇ ТА ТУРИЗМУ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ, ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА ФІЛОСОФІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 1 ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Освітня програма:	«Психологія»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Спеціальність:	С4 Психологія
Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Рівне – 2026

Робоча програма з навчальної дисципліни «Історія української державності та національної культури» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Психологія» спеціальністю С4 «Психологія» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Розробник: к.іст.н., доцент Старжець В.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії, теорії держави і права та філософії

Протокол № 1 від «27» січня 2026 року

Завідувач кафедри,
_____ (Старжець В.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Психологія»

Гарант освітньої програми,
к.психол.н, доцент _____ (Мороз О.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету географії, історії та туризму

Протокол № 1 від «28» січня 2026 року

Голова НМК _____ (Левдер А.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Старжець В.І., 2026 рік
© ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука», 2026 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3

Змістових модулів – 2</td><td>Галузь знань:
С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</td><td colspan="2">Обов’язковий освітній компонент</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Загальна кількість годин – 90</td><td rowspan="9">Спеціальність:
С4 Психологія

Освітня програма:
«Психологія»</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>20 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>10 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td rowspan="4"></td><td rowspan="4">Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</td><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td>80 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: іспит</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є опанування студентами суті державотворчих процесів, що відбувалися в Україні від найдавніших часів до сьогодення, оволодіння історичним фактажем. Вивчення основних періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу. Навчальна дисципліна спрямована на підготовку студентів до формування активної життєвої позиції, розвитку критичного мислення та об'єктивного сприйняття тривалості українського державотворчого процесу.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- визначити і усвідомити основні віхи державотворчого процесу українського народу;
- охарактеризувати здобутки української матеріальної та духовної культури від її витоків до сьогодення;
- проаналізувати закономірності політичного та соціально-економічного розвитку українських земель крізь призму внутрішньоукраїнського та міжнародного контексту;
- розглянути особливості вітчизняної історії, визначити її місце і роль у сучасному світовому культурному просторі;
- вдосконалювати навички самостійної роботи із джерелами та історичним матеріалом, вміння критично аналізувати інформацію, давати оцінку історичним подіям та постатям;
- формувати та розвивати високу внутрішньої культуру студентів на основі вивчення досягнень і закономірностей розвитку української національної культури;
- реалізувати в навчально-виховному процесі завдання виховання національної свідомості, громадянських якостей української молоді, становлення професійного мислення.

Під час лекційних, практичних занять та самостійної роботи студенти **набувають таких програмних компетентностей: ЗК (загальні компетентності), СК (спеціальних, фахових компетентностей).**

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну «Історія української державності та національної культури», студенти повинні володіти такими ***програмними результатами навчання:***

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно- комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Українська державність від давнини до кінця XIX ст.

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та національної культури.

Предмет, завдання та структура курсу. Джерела та історіографія. Духовна та матеріальна культура. Організація влади в стародавній час. Матеріальна культура, мистецтво та релігія первісності (анімізм, фетишизм, тотемізм, магія). Початки формування українського етносу. Трипільська культура та її особливості. Мистецтво та релігійні вірування кіммерійців, скіфів та сарматів. Суспільний устрій античних міст-держав на території України. Проблема походження слов'ян. Зарубинецька та черняхівська культури. Зародження державності в давніх слов'ян. Релігійні вірування та міфологія східних слов'ян.

Література: основна [4, 14, 19, 21, 22, 32, 40], допоміжна [58, 67, 76, 78].

Тема 2. Становлення державності українського народу. Культура Русі-України та Галицько-Волинської держави.

Проблема становлення державності у східних слов'ян. Формування соціальної структури та політичної влади. Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Золота доба Русі-України. Правління Ярослава Мудрого. Загальна характеристика мистецтва Русі-України (архітектура, літописання, музика, живопис та театр). Соціально-політичні особливості Галицько-Волинського князівства. Освіта, наука, архітектура та образотворче мистецтво Королівства Руського (XII – середина XIV ст.). Інкорпорація українських земель до складу Литви та Польщі.

Література: основна [10, 14, 18, 21, 22, 30, 41], допоміжна [45, 57, 58, 67, 68, 76, 78].

Тема 3. Епоха козацтва. Культура українського бароко.

Феномен українського козацтва. Д. Вишневецький. Запорозька Січ: адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції, військове мистецтво. Українська національна революція середини XVII ст. Б. Хмельницький. Особливості адміністративного та політичного устрою Гетьманщини. Слобідська Україна у складі Московської держави. Гетьман І. Мазепа, його внутрішня та зовнішня політика. Остаточна ліквідація автономних прав України. Запорозька Січ в кінці XVII – XVIII ст. І. Сірко. Особливості українського бароко (архітектура, література, музика, театр). Г. Сковорода – геній Старої України.

Література: основна [14, 16, 19, 20, 22, 30, 38, 40], допоміжна [46, 49, 67, 75, 77, 78].

Тема 4. Україна у XVIII–XIX ст. Національне відродження.

Причини, передумови та періодизація українського національного відродження. «Історія Русів». «Енеїда» І. Котляревського. Національне відродження на ЗУЗ: «Руська трійця». Кирило-Мефодіївське товариство. Т. Г. Шевченко – ідеолог модерної України. Зростання національної самосвідомості. Реформи 1860-1870-х років та їх вплив на розвиток України. Громадівський рух. Галичина – український П'ємонт. Утворення політичних партій. Роль І. Франка та М. Грушевського в національно-культурному русі. Вплив романтизму та реалізму на розвиток української культури (наука, література, театр, музика, живопис).

Література: основна [3, 4, 14, 15, 18, 22, 25, 30, 34], допоміжна [58, 61, 65, 76].

Змістовий модуль 2. Державотворчі та культурні процеси в Новітній історії України.

Тема 5. Україна на поч. XX ст. Українська національна революція 1917–1921 рр.

Політизація суспільного життя в Наддніпрянській Україні. Перша спроба революції у 1905 р. Лютнева революція в Петрограді та спалах національно-політичного відродження в Україні. Центральна Рада. Боротьба за незалежність України. Формування ідеї соборної України. Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української національної школи. Економічна та національно-культурна політика Гетьманату. ЗУНР. Українські збройні сили. Директорія УНР Симона Петлюри. Українська Академія Наук. Преса. Театр. Автокефалія Української православної церкви. Наслідки і уроки українських визвольних змагань.

Література: основна [2, 3, 7, 11, 18, 19, 22, 29], допоміжна [44, 51, 55, 61, 76, 67].

Тема 6. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).

УСРР в умовах радянського комуністичного режиму. Політика «українізації» та її вплив на українську культуру 20-30-х років XX ст. «Розстріляне Відродження». Розвиток освіти та ліквідація неписьменності. Літературний процес та театр: М. Хвильовий. Лесь Курбас. Сталінський терор та його наслідки. Боротьба проти радянської влади. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид українського народу. Завдання, особливості реалізації та наслідки індустріалізації в УРСР. Радянська Україна в умовах сталінської тоталітарної системи. Західноукраїнські землі у складі іноземних держав. Діяльність західноукраїнських політичних сил у боротьбі за Українську державність.

Література: основна [3, 4, 5, 12, 21, 22, 23, 30, 40], допоміжна [43, 47, 51, 58, 64, 71, 76].

Тема 7. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).

Українське питання в політиці іноземних держав напередодні Другої світової війни. Початок Другої світової війни. Політика радянізації західноукраїнських земель. Напад Німеччини на СРСР та окупація України. Український національно-визвольний рух. Нацистський «Новий порядок». Рух Опору українського народу проти іноземної окупації. Вирішальні бої німецько-радянської війни на українській землі. Вигнання німецьких загарбників з території України. Наслідки Другої світової війни для України. Внесок українців у перемогу над нацизмом. Розвиток культури України під час Другої світової.

Література: основна [1, 6, 8, 9, 13, 17, 24, 31, 39], допоміжна [47, 50, 52, 59, 62, 69, 73].

Тема 8. УРСР у 1944–1990 рр. Особливості культурного розвитку.

Повоєнна Україна. «Відлига». Лібералізація суспільно-політичного життя. Економічні реформи та їх наслідки. Шестидесятники. Ідеологізація культурного життя і посилення русифікації. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965–1985 рр.). Діяльність П. Шелеста. В. Щербицький. Дисиденти і опозиційний рух. Утворення Української Гельсінської Спілки (УГС). Політичні репресії. Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя у період «Перебудови», погіршення економічної ситуації. Чорнобильська катастрофа. Україна на шляху до відновлення незалежності.

Література: основна [1, 5, 6, 22, 23, 28, 30, 37], допоміжна [43, 47, 53, 54, 60, 66, 74].

Тема 9. Відновлення незалежності України. Розбудова національної державності.

Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х – на початку 90-х рр. та його особливості. Крах СРСР. Відновлення незалежності України. Державотворчі процеси та міжнародна політика. Президенство Л. Кучми (1994–2005), Помаранчева революція і президенство В. Ющенка. Внутрішня та зовнішня політика В. Януковича. Причини, перебіг та наслідки «Революції Гідності». Анексія Криму та збройна агресія РФ на сході України. Консолідація українського народу та опір агресору. ЗСУ. Внутрішня і зовнішня політика П. Порошенка. Президенство В. Зеленського. Україна в умовах війни за незалежність.

Література: основна [4, 5, 18, 22, 27, 32, 33, 36, 42], допоміжна [47, 48, 56, 67, 70, 79].

Тема 10. Духовний та культурний розвиток в незалежній Україні.

Риси нової соціокультурної дійсності. Фактори зростання національної та культурної самосвідомості. Перспективи розвитку української культури у сучасних умовах. Українська церква і релігія у XXI ст. Культура української діаспори. Реформування української освітньої сфери. Внесок вітчизняної науки у світовий розвиток. Досягнення українського спорту. Діяльність Української держави на світовій арені. Війна за незалежність. Україна в умовах збройної агресії РФ. Роль національного історичного та культурного простору в протидії російській ідеологічній експансії.

Література: основна [4, 13, 18, 22, 32, 35, 37, 42], допоміжна [47, 48, 67, 70, 79].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Українська державність від давнини до кінця XIX ст.												
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та національної кул-ри.	9	2	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 2. Становлення державності українського народу. Культура Русі-України та Галицько-Волинської держави.	9	2	1	-	-	6	9	-	1	-	-	8
Тема 3. Епоха козацтва. Культура українського бароко.	9	2	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 4. Україна у XVIII–XIX ст. Національне відродження	9	2	1	-	-	6	9	-	1	-	-	8
Змістовий модуль 2. Державотворчі та культурні процеси в Новітній історії України												
Тема 5. Україна на поч. XX ст. Українська національна революція 1917–1921 рр.	9	2	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 6. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.)	9	2	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 7. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	9	2	1	-	-	6	9	-	1	-	-	8
Тема 8. УРСР у 1945–1990 рр. Особливості культурного розвитку.	9	2	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 9. Відновлення незалежності України. Розбудова національної державності.	9	2	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 10. Духовний та культурний розвиток в незалежній Україні.	9	2	1	-	-	6	9	-	1	-	-	8
Усього	**90**	**20**	**10**	**-**	**-**	**60**	**90**	**6**	**4**	**-**	**-**	**80**

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та національної кул-ри.	1/-
2	Тема 2. Становлення державності українського народу. Культура Русі-України та Галицько-Волинської держави.	1/1
3	Тема 3. Епоха козацтва. Культура українського бароко.	1/-
4	Тема 4. Україна у XVIII–XIX ст. Національне відродження	1/1
5	Тема 5. Україна на поч. XX ст. Українська національна революція 1917–1921 рр.	1/-
6	Тема 6. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.)	1/-
7	Тема 7. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	1/1
8	Тема 8. УРСР у 1945–1990 рр. Особливості культурного розвитку.	1/-
9	Тема 9. Відновлення незалежності України. Розбудова національної державності.	1/-
10	Тема 10. Духовний та культурний розвиток в незалежній Україні	1/1
	Разом	**10/4**

6. Самостійна робота

№ з/п	**Назва теми**	**Кількість годин**
1	Тема 1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та національної кул-ри.	6/8
2	Тема 2. Становлення державності українського народу. Культура Русі-України та Галицько-Волинської держави.	6/8
3	Тема 3. Епоха козацтва. Культура українського бароко.	6/8
4	Тема 4. Україна у XVIII–XIX ст. Національне відродження	2/8
5	Тема 5. Україна на поч. XX ст. Українська національна революція 1917–1921 рр.	6/8
6	Тема 6. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.)	6/8
7	Тема 7. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	6/8
8	Тема 8. УРСР у 1945–1990 рр. Особливості культурного розвитку.	6/8
9	Тема 9. Відновлення незалежності України. Розбудова національної державності.	6/8
10	Тема 10. Духовний та культурний розвиток в незалежній Україні	6/8
	Разом	**60/80**

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	**Зміст завдання для опрацювання тем дисципліни**	**Форми контролю**	**Література**	**Кіль-кість балів**
Змістовий модуль 1. Українська державність від давнини до кінця XIX ст.				
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та	Анотація матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів.	Представлення анотованого матеріалу. Усне опитування.	основна [4, 14, 19, 21, 22, 32, 40], допоміжна [58, 67, 76, 78].	6

національної кул.			Інформаційні ресурси [1-15]	
Тема 2. Становлення державності українського народу. Культура Русі-України та ГВД.	Самостійне опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної №1	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [10, 14, 18, 21, 22, 30, 41], допоміжна [45, 57, 58, 67, 68, 76, 78].	6
Тема 3. Епоха козацтва. Культура українського бароко.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичної №2	Здача виконаних практичних завдань. Усне опитування.	основна [14, 16, 19, 20, 22, 30, 38, 40], допоміжна [46, 49, 67, 75, 77]. Інформаційні ресурси [1-15].	6
Тема 4. Україна у XVIII–XIX ст. Національне відродження.	Анотація матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів	Представлення анотованого матеріалу. Тести.	основна [3, 4, 14, 15, 18, 22, 25, 30, 34], допоміжна [58, 61, 65, 76].	6
Змістовий модуль 2. Державотворчі та культурні процеси в Новітній історії України				
Тема 5. Україна на поч. XX ст. Українська національна революція 1917–1921 рр.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичної №3	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [2, 3, 7, 11, 18, 19, 22, 29], допоміжна [44, 51, 55, 61, 76, 67]. Інформаційні ресурси [1-15].	6
Тема 6. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичної №3	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [3, 4, 5, 12, 21, 22, 23, 30, 40], допоміжна [43, 47, 51, 58, 64, 71, 76].	6
Тема 7. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	Анотація матеріалу за темою.	Представлення анотованого матеріалу. Усне опитування.	основна [1, 6, 8, 9, 13, 17, 24, 31, 39], допоміжна [47, 50, 52, 59, 62, 69, 73]. Інформаційні ресурси [1-15].	6
Тема 8. УРСР у 1954–1991 рр. Особливості культурного розвитку.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичної №4	Здача виконаних практичних завдань. Усне опитування.	основна [1, 5, 6, 22, 23, 28, 30, 37], допоміжна [43, 47, 53, 54, 60, 66, 74].	6
Тема 9. Відновлення незалежності України. Розбудова	Анотація матеріалу за темою.	Здача виконаних практичних завдань. Тести.	основна [4, 5, 18, 22, 27, 32, 33, 36, 42], допоміжна [47, 48, 56, 67, 70,	6

національної державності.			79].	
Тема 10. Духовний та культурний розвиток в незалежній Україні.	Виконання практичної №5	Представлення підготовлених проєктів. Тести.	основна [4, 13, 18, 22, 32, 35, 37, 42], допоміжна [47, 48, 67, 70, 79]. Інформаційні ресурси [1-15].	6

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання сприяють кращому засвоєнню здобувачами матеріалу з навчальної дисципліни «Історія української державності та національної культури» та формуванню у них навичок та вмінь самостійно одержувати додаткові знання.

Підготовка доповідей або презентацій як форма індивідуальної роботи навчальної дисципліни передбачає дослідження основних питань програмного матеріалу.

Оцінка доповіді враховує ступінь розкриття теми, обсяг використаної літератури, змістовність викладення фактів, рівень самостійності міркувань. Важливо, щоб реферат, презентація або проєкт були виконані відповідно до теми, повністю розкривали проблему дослідження та не порушували норм академічної доброчесності.

Орієнтовна структура індивідуального навчально-дослідного завдання: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо вони є).

Перелік індивідуальних завдань

1. Галицько-Волинська держава за правління Данила Романовича (Галицького).
2. Волинь в контексті Національно-визвольної війни (1648–1658 рр.).
3. Внутрішня і зовнішня політика І. С. Мазепи.
4. Конституція Пилипа Орлика.
5. «Книга буття українського народу» Миколи Костомарова.
6. Реформи 1860–1870-х років у Російській імперії та їх вплив на розвиток України.
7. «Самостійна Україна» Миколи Міхновського.
8. Революційна українська партія: історична оцінка.
9. Українські січові стрільці: ідея та боротьба.
10. Рівненщина в роки І світової війни.
11. Державотворча діяльність Павла Скоропадського.
12. Західноукраїнська Народна Республіка.
13. Симон Петлюра та його роль в українсько-польських відносинах.
14. Місця пам’яті Української національної революції 1917–1921 рр.
15. Антирадянські селянські повстання у 1920-х-1930-х рр.
16. Колективізація: «Революція на селі». Голодомор 1932–1933 рр.
17. Культурний розвиток України в 20-30-х роках ХХ ст.
18. Євген Коновалець: історичний портрет.
19. Великий терор 1937 р. Сталінські репресії в Україні.
20. Організація українських націоналістів: історія створення та програмні цілі
21. Степан Бандера і Андрій Мельник: історичний портрет.
22. Тарас Бульба-Боровець і Рівненщина.
23. Українська повстанська армія: історична оцінка.
24. Радянський партизанський рух на Волині.
25. Важливі битви на території України в 1941–1945 рр.
26. Формування кордонів сучасної України (1917–1991 рр.).
27. Микита Хрущов і Україна.
28. Дисидентський рух в УРСР .
29. В’ячеслав Чорновіл: історичний портрет.

30. Внутрішня та зовнішня політика президентів незалежної України
31. Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція Гідності: порівняльний аналіз та історична оцінка.
32. Розвиток Збройних сил України.
33. Європейська та євроатлантична інтеграція України.

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Історія української державності та національної культури» застосовуються наступні методи навчання:

- словесні методи навчання, пояснювально-ілюстративний метод із використанням мультимедійних презентацій під час викладу лекційного матеріалу;
- бесіда з елементами дискусії, ситуативний підхід, бесіда за «круглим столом», «питання-відповідь»;
- проблемно-пошуковий та евристичний (диспут) методи навчання;
- дослідницький метод під час виконання самостійної роботи;
- практичні методи навчання: вправи, задачі, кейси, есе тощо;
- наочні методи навчання: демонстрація, ілюстрація, презентація, навчальні фільми, використання Jamboard, відеолекції.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Історія української державності та національної культури» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризуйте основні етапи заселення території України.
2. Досягнення трипільців в господарстві (землеробство, кераміка, будівництво).
3. Досягнення кочових племен на теренах України.
4. Історія Київської Русі за князювання Олега та Ігоря.
5. Розбудова та розширення Київської Русі за правління Ольги та Святослава.
6. Розквіт Русі-України за часів Володимира Великого і Ярослава Мудрого.
7. Культурні досягнення Русі-України за часів князювання Ярослава Мудрого.
8. Вплив прийняття християнства на розвиток писемності та освіти в Київській Русі.
9. Архітектура Русі-України. Навести приклади перших кам’яних споруд.
10. Значення Русі в історії Європи. Пояснити: «шлюбна дипломатія», «тесть Європи».
11. Вплив монголо-татарської навали на остаточний занепад Київської Русі.
12. Історія Галицько-Волинської держави.
13. Данило Романович (Галицький): роль особи в історії.
14. Стан українських земель у складі ВКЛ, Польщі та інших держав в XIV ст.
15. Вплив Люблінської унії на соціально-економічне та національно-релігійне життя українського населення.
16. Причини та наслідки Берестейської церковної унії 1596 р. Описати релігійне життя українців в Речі Посполитій.

17. Діяльність полемістів та перших братств, як засіб збереження православ'я на українських землях в складі Речі Посполитої.
18. Вплив І. Федорова на поширення друкарства в українських землях.
19. Феномен українського козацтва.
20. Історія виникнення Запорозької Січі, її устрій та господарство.
21. Причини та передумови Національно-визвольної війни середини XVII ст. Перші битви.
22. Проаналізувати Зборівську та Берестейську битви Національно-визвольної війни 1648-1657 рр. Розкрити наслідки битв.
23. Переяславська рада: 1654 р. Б. Хмельницький. «Березневі статті».
24. Наслідки Національно-визвольної війни 1648–1657 рр. Утворення Гетьманщини.
25. Доба Руїни. Навести приклади гетьманування І. Виговського, Ю. Хмельницького, П. Дорошенка.
26. Історія Запорозьких Січей від Малої Хортиці до Підпільненської.
27. Доба гетьманування І. Мазепи, його політична та культурна діяльність.
28. Дати оцінку подіям ліквідації Гетьманщини і Запорозької Січі.
29. Роль «Руської трійці» в національному відродженні на західноукраїнських землях.
30. Суспільно-політичні рухи в другій пол. XIX ст. на західноукраїнських землях. (москвофіли, народовці, радикали).
31. Діяльність та програмні документи Кирило-Мефодієвського братства.
32. Реформи 60-70-х років XIX ст. в Україні. Розкрити умови скасування кріпацтва.
33. Громадівський рух в Україні у др. пол. XIX ст. Валуєвський циркуляр. Емський указ.
34. Епоха романтизму в культурі. Золота доба української літератури XIX ст.
35. Виникнення і діяльність українських політичних партій в кінці XIX – поч. XX ст.
36. Події в Україні під час революції 1905–1907 рр.
37. Українські землі в роки Першої Світової війни.
38. Бойовий шлях УССів в роки Першої світової війни.
39. Українська національна революція 1917–1921 рр.: причини та рушійні сили.
40. Дати історичну оцінку I-IV Універсалам ЦР та умовам їх прийняття.
41. Культурні досягнення в добу Гетьманату П. Скоропадського 1918 р.
42. Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР).
43. Історичне значення Акту Злуки 22 січня 1919 р.
44. Місця пам'яті Української національної революції 1917–1921 рр.
45. Порівняйте особливості політики «Воєнного комунізму» та НЕПу.
46. Радянська політика коренізації і українізації та її вплив на розвиток культури.
47. Крах політики українізації. «Розстріляне відродження».
48. Успіхи і труднощі індустріалізації в УРСР.
49. Причини, історія та наслідки Голодомору в 1932–1933 рр.
50. Репресії та утвердження сталінського тоталітарного режиму.
51. Українське питання напередодні Другої світової війни.
52. Нацистський «Новий порядок» та його реалізація в Україні.
53. Течії Руху Опору в Україні у роки німецько-радянської війни.
54. Розкрийте діяльність націоналістичного руху Опору. ОУН і УПА.
55. Основні події вигнання нацистських окупантів з території України в роки німецько-радянської війни.
56. Культурні та наукові досягнення українців в роки Другої світової війни.
57. Адміністративно-територіальні зміни кордонів УСРР 1945, 1947 рр. (договори з Чехословаччиною, Польщею, Румунією). Приєднання Криму в 1954 р.
58. Розкрити діяльність українського визвольного руху в 1940-х – 1950-х рр.
59. «Відлига». УРСР в епоху Микити Хрущова.
60. Вплив шістдесятників на загальний розвиток культури в Радянській Україні.
61. Опозиційний характер дисидентського руху в Україні.
62. «Перебудова» та перші кроки України до незалежності.
63. Проголошення незалежності України. Державотворчі процеси в 1990-х роках.

64. Внутрішня і зовнішня політика президента Л. Кучми.
65. Україна від В. Ющенка до В. Януковича.
66. Внутрішня і зовнішня політика України за П. Порошенка і В. Зеленського.
67. Охарактеризуйте зміну концепцій зовнішньої політики незалежної України.
68. Помаранчева революція 2004 р. та її вплив на демократизацію суспільного життя.
69. Революція гідності – один з ключових моментів українського державотворення.
70. Досягнення за роки незалежності України в галузі науки і освіти.
71. Досягнення за роки незалежності України в галузі культури та спорту.
72. Євроінтеграція: позитивні та негативні особливості.
73. Збройна агресія РФ проти України.
74. Основні етапи розвитку збройних сил України.
75. Українське суспільство в умовах сучасної війни.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	40	100

Т1, Т2 ... Т10 – теми змістових модулів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	**A**	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	**B**	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує завдання, надає лаконічну відповідь майже на всі питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	**C**	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	**D**	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабке їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	**E**	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні	

		вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	**FX**	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	**F**	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Історія української державності та національної культури» включає:

1. Підручники, монографії, періодика.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа moodle).
4. Мультимедійний супровід до тем з курсу (навчальна платформа moodle).
5. Пакети тестових завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа moodle).

13. Рекомендована література

Основна

1. Shkandrij M. Ukrainian nationalism: politics, ideology, and literature, 1929–1956. New Haven; London: Yale University Press, 2015. 331 p. URL: https://dokumen.pub/ukrainian-nationalism-politics-ideology-and-literature-1929-1956-9780300210743.html
2. AVE. До 100-ліття Гетьманату Павла Скоропадського / П. Кралюк; Упоряд. І. Сюндюков; за заг. ред. Л. Івшиної. Київ: День: Українська прес-група, 2018. 679 с. . URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000014683
3. Богочевська-Хом'як М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України 1884–1939 рр. Львів: Український католицький університет, 2018. 520 с.
4. Бойко О. Д. Історія України. 9-те видання, доповнене. Київ: «Академія», 2023. 560 с.
5. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно». Харків: КСД, 2023. 512 с.
6. В'ятрович В., Дерев'яний І., Забілий Р., Содоль П. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / відповід. ред. і упоряд. В. В'ятрович. К.: Наш формат. 2023. 352 с. URL: https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/userupload/upa-armiya-neskorenyh.pdf
7. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна / за ред. О. П. Реєнта. Київ: КЛІО, 2013. 784 с.
8. Від першої особи: історія Голокосту у свідченнях очевидців: навчальний посібник / Упорядники В. Бобров, О. Педан-Слєпухіна, М. Тяглий. Київ : Укр. центр вивч. історії Голокосту, 2020. 279 с.
9. Війна і міф. Невідома Друга світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 272 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Viatrovych_Volodymyr/Viina_i_mif_Nevidoma_Druha_svitova/
10. Вітенко М. Д. Історія Русі. Від найдавніших часів до наших днів. К.: «Слово», 2013. 250 с.
11. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917–1920рр.). Київ: ЩеК, 2010. 303 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000817

12. Голодомор 1932–1933 років в Україні як злочин геноциду згідно з міжнародним правом: зб. наук. пр. / М. Антонович та ін.; наук. ред.: В. Василенко, М. Антонович. Вид. 3-тє, допов. К., 2014. 363 с.
13. Гон М. М., Івчик Н. С. Політика пам'яті України й Польщі щодо жертв голокосту: особливості реалізації. *Intermarum: історія, політика, культура*. 2014. № 5. С. 18–30.
14. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.
15. Грушевський М. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями / Укладачі Й. Й. Брояк, В. Ф. Верстюк. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. 736 с.
16. Джерела з історії Національно-визвольної війни українського народу 1648–1658 рр. Т. 1: (1648–1649 рр.) / Упоряд. Ю. Мицик; Ред. кол.: В. А. Брехуненко та ін. Київ: Вид-во НАН України, 2012. 680 с. URL: http://resource.history.org.ua/item/0008111
17. Ільюшин І. І. Українська повстанська армія і Армія Крайова. Протистояння в Західній Україні (1939–1945 рр.). К. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 399 с.
18. Історія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О.М. Головко та ін. Харків: Майдан, 2018. 616 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/items/2c4c8069-6261-4f04-8919-d9def3cbe9c5
19. Історія українського війська / Авт. кол.: М. Відейко, А. Галушка, В. Лободаєвта ін.; Під заг. ред. В. Павлова. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 416 с.
20. Історія українського козацтва: нариси у 2 т. / редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. Київ: Києво-Могилянська академія. Т. 2. Ред. А. М. Авраменко та ін. 2007. 723 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001076
21. Історія української державності: підручник: у 2 т. / О. В. Борисова, А. О. Климов. Т. 2: 1917–2017 рр. Київ: Кондор, 2018. 464 с.
22. Історія української культури: підручник / В. О. Лозовой (керівник авт. кол.), Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін. Харків: Право, 2021. 400 с.
23. Кісь О. Українки в ГУЛАГу: вижити, значить перемогти. Львів: НАН України, 2017. 288 с.
24. Ковальчук В. Діяльність ОУН(б) і Запілля УПА на Волині південному Поліссі (1941–1944 рр.). Л.; То-то: Літ. УПА, 2006. 497 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/13070/file.pdf
25. Литвин В. Будівничі українського національного Відродження XIX–XX ст. Постаті. Ідеї. Візії. Київ: Інститут історії України НАН України, 2021. 463 с.
26. Літопис Української Повстанської Армії. Нова серія. Т.1.-Т.31. URL: https://litopysupa.com/ua/book-series/new-series/
27. Майдан від першої особи. 45 історій Революції гідності / упоряд. Т. Ковтунович, Т. Привалко. Київ: Укр. ін-т нац. пам'яті, 2015. 320 с.
28. Мокрик Р. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. Київ: «А-ба-ба-га-ла-ма-га», 2023. 416 с.
29. Нариси історії Української революції 1917–1921 рр. / В. Ф. Верстюк та ін. Київ: Наукова думка, 2011. Кн.1. 388 с; 2012. Кн. 2. 464 с. URL: http://resource.history.org.ua/item/0007096
30. Наш край: історія Волині від найдавніших часів до другої половини XX століття: навч. посіб. / за ред. В. Марчука. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2021. 342 с.
31. Патриляк І. Визвольна боротьба ОУН й УПА (1939–1960 рр.). Київ: АДЕФ-Україна, 2020. 712 с.
32. Плохій С. Брама Європи / пер. з англ. Р. Клочка. Харків: «КСД», 2023. 512 с.
33. Революція Гідності: на шляху до історії: зб. пр. наук. форуму. Київ, Музей Майдану. 2019-2023. URL: https://www.maidanmuseum.org/uk/publications
34. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К.: Інститут історії НАН України, 2003. 340 с.
35. Рудніцький І., Дужий Р. Міжнародне військове співробітництво Збройних сил України та Європейського Союзу у сфері спільної політики безпеки та оборони (1992–2022 рр.). *Воєнно-історичний вісник*. 2022. № 45. С. 55–71. URL: https://doi.org/10.33099/2707-1383-2022-45-3-55-71
36. Сегеда С., Шевчук В. Створення та розвиток Збройних сил України: історіографічний вимір. *УІЖ*. 2021. № 4. С. 148–162. URL: https://doi.org/10.15407/uhj2021.04.148
37. Старжець В. І. Виховний потенціал молодіжної політики ОУН в умовах сучасної інформаційної війни. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2022. Вип. 6(58). С. 280-286. URL: https://istznu.org/index.php/journal/article/view/2418
38. Старжець В. І. Волинь у контексті Національно-визвольної війни середини XVII століття (огляд сучасної української історіографії). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 7(25). С. 1134–1145. URL: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-1134-1145
39. Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії), НАН України. Інститут історії України. К., 2015. Кн. 3. 943 с.

40. Україна крізь віки. Від давнини до сучасності. Т. 1-15. URL http://surl.li/ksvzw
41. Українські землі часів короля Данила Галицького: церква і держава: Ст. й матеріали / ред.: В. Гаюк. Відділення Інституту УАД ім. М. Грушевського. Л.: Логос, 2005. 148 с.
42. Усна історія російсько-української війни (2014–2018 роки) / за ред. В. В. Мороко. Вип. 4. Київ: К.І.С., 2018. 384 с.

Допоміжна

43. Arendt's H. The Origins of Totalitarianism. San Diego-New York–London: Harvest book, 1979. 527 p. URL: https://cheirif.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/08/hannah-arendt-the-origins-of-totalitarianism-meridian-1962.pdf
44. Бойко І. Західноукраїнська Народна Республіка та її місце в історії національного державотворення (до 100-річчя проголошення). *Право України*. 2018. № 10. С. 165–184.
45. Бойко І. Руська правда та її вплив на становлення і розвиток української правової традиції. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2022. № 75. С. 34–41. URL: http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/issue/view/531
46. Боплан Г. Опис України. Українські козаки. Б. Хмельницький. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 302 с.
47. В'ятрович В. «Нотатки з кухні переписування історії». Київ: Наш формат, 2021. 528 с.
48. Грицюк В., Пашкова О. Історична періодизація російсько-української війни: методологічні аспекти та наукові рефлексії. *Воєнно-історичний вісник*. 2024. № 51(1). С. 5–15. URL: https://doi.org/10.33099/2707-1383-2024-51-1-5-15
49. Гуржій О., Чухліб Т. Козацька Україна. Боротьба за державу. XVI–XVII ст. К.: «Арій», 2023. 368 с.
50. Данильчук В. Р. Рейхскомісаріат – Рейхові: українці з Рівненщини на примусових роботах в Австрії та Німеччині. Рівне: ПП ДМ, 2013. 282 с.
51. Дашкевич Я. Полковник Євген Коновалець та його політичний заповіт. *Мандрівець*. 2006. № 4. С. 82–84.
52. Джулай Д. Як нацисти занурили Україну в морок насильства. Останні свідки Голокосту в Турці. Радіо Свобода. 17 січня, 2022. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/holokost-svidky-turka-film/31674185.html
53. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? К.: Києво-Могилянська академія. 2010. 336 с. URL: http://litopys.org.ua/idzuba/dz.htm
54. Жив'юк А. За московським часом: контроверсії радянізації Рівненщини (кінець 1930-х – кінець 1950-х років). Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2011. 186 с.
55. Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: ілюстрована історія / голов. ред. і кер. авт. кол. Микола Кугутяк. 2-ге вид., допов. Львів-Івано-Франківськ: Вид-во «Манускрипт-Львів», 2008. 524 с. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/30839
56. Зінченко О. Як українці зруйнували імперію зла. Х.: Vivat, 2024. 560 с.
57. Ідзьо В. Українська держава в XIII столітті. Івано-Франківськ: «Сімик», 2015. 260 с.
58. Історія України: А-Я: енцикл. довід. / упорядкув. та наук, ред.: І. Підкова, Р. Шуст, І. Гирич. НАН України. Інститут історії України. К.: Генеза, 2008. 1520 с.
59. Киричук Ю. Спроби співробітництва польських та українських національно-патріотичних угруповань у 1939–1945 рр. *Наукові записки. Історичні науки*. Випуск 3. 2003. С. 222–229.
60. Кіпіані В. Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР. Київ: Vivat, 2020. 688 с.
61. Колесник І. Українське національне відродження XIX століття: варіанти прочитання (до 90-річчя Феодосія Стеблія). *Із історії західноукраїнських земель*. 2021. Вип. 17. С. 3–22. URL: https://doi.org/10.33402/zuz.2021-17-3-22
62. Король В. Ю. Визвольні бої Червоної армії на території України: (1943–1944 рр.). *Український історичний журнал*. 2005. № 1. С. 16–33.
63. Косик В. Україна і Німеччина в другій світовій війні. Париж; Нью-Йорк: Львів, 1993. 684 с.
64. Лемкін Р. Радянський геноцид в Україні (стаття 33 мовами) / Ред.: Р. Сербин; упоряд.: О. Стасюк. К.: Видавець Мельник М. Ю., 2020. 256 с.
65. Мацейків Т. І. Українське відродження в першій третині XX ст. К.: Педагогічна думка, 2012. 128 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Macheykiv_2012.pdf
66. Мокрик Р. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. Київ: Видавництво: «А-ба-ба-га-ла-ма-га», 2023. 416 с.

67. Наш герб. Українські символи від княжих часів до сьогодення: альбом / А. Гречило; Ред. Б. Завітій. Київ: Родовід, 2018. 400 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1SD7nyGHyxo0JCnAw7gcS8BZ8eCEhq2Tr/view
68. Парахіна М. Б. Основні напрями зовнішньої політики Русі IX–X ст. у контексті державотворчих процесів. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2012. № 2. С. 181–183.
69. Патриляк І. К., Боровик М. А. Україна в роки Другої світової війни: спроба концептуального підходу. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. 590 с.
70. Подобна Є. Дівчата зрізають коси. Книга спогадів / російсько-українська війна. К., 2018. 346 с.
71. Сацький П. В. Український фактор в дипломатичній підготовці початку Другої світової війни (серпень–вересень 1939 р.). *Гуманітарний журнал*. 2012. Випуск 3. С. 49–57.
72. Сербин Р. Українці у ворожих арміях у Другій світовій. *Сучасність*. 2006. № 1. С. 71-81.
73. Старжець В. І. Радянська воєнна доктрина напередодні 22 червня 1941 року. *Всеукраїнська науково-практична конференція: «Актуальні питання української та всесвітньої історії: минуле і сучасність»* (Рівне, 25 жовтня 2022 року). МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука. Львів–Торунь: Liha-Pres, 2022. С. 50-53. DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-270-1-13
74. Старжець В. І. Опір західноукраїнської шкільної молоді радянському тоталітарному режимові у 1944–1953 рр. *Радянські репресії у західних областях України (1939 – 1953)/ відп. ред. В. Ільницький*. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2022. 374 с. (С. 184–201). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Starzhets_Volodymyr/Opir_zakhidnoukrainskoi_shkilnoi_molodi_radianskomu_totalitarnomu_rezhymovi_u_19441953_rr.pdf
75. Степанков В. В. Здобутки і невдачі національного елітотворення (1648–1657 рр.). *Вісник Кам'янець-Подільського націон. універс. ім. І. Огієнка. Історичні науки*. 2015. Вип. 8. С. 205–221.
76. Субтельний О. Україна: Історія / Пер. з англ. Ю. І. Шевчука; К.: Либідь, 1993. 720 с.
77. Чухліб Т. Секрети українського полівасалітету. Хмельницький – Дорошенко – Мазепа. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 327 с.
78. Яковенко Н. Нарис середньовічної та ранньомодерної України. Київ: Критика, 2009. 584 с.
79. Яневський Д. Обличчя «Помаранчевої» революції. Київ: Фоліо, 2005. 319 с.
80. Ярошинський О. Б. Волинь у роки Української національної революції середини XVII ст. Київ: Видавничий дім «Стилос», 2005. 460 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України НАН України. URL: http://www.history.org.ua/
2. Український інститут національної пам'яті. URL: http://www.memory.gov.ua
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/
4. Електронна бібліотека Чтиво. Розділ – Історична література. URL: http://chtyvo.org.ua/genre/istorychna/books/
5. Електронний архів українського визвольного руху. Архів Центру досліджень визвольного руху. URL: http://avr.org.ua/index.php/Ust/1/?a=1
6. Головна редакційна колегія «Реабілітовані історією». URL: https://www.reabit.org.ua/
7. Бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України. URL: http://izbornyk.org.ua/
8. Дослідницький проєкт – Ukraïner. URL: https://ukrainer.net/
9. Громадський просвітницький проект «LIKБЕЗ. Історичний фронт». URL: https://likbez.org.ua/ua/
10. Історична Волинь. URL: http://istvolyn.info/
11. Замки та храми України. URL: http://www.castles.com.ua
12. The Council of Europe. History Teaching – History Education. Режим доступу: https://www.coe.int/en/web/history-education/home
13. Онлайн-курс «Історія України в історіях». URL: https://ilearn.org.ua/courses/preview/8
14. Топ 10. Україномовних історичних youtube каналів. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Wh_uErL0HSY&t=9s
15. Історія без міфів. URL: https://www.youtube.com/@IstoriyaBezMifiv